Loppu naismurhille 2035 mennessä

60 ratkaisua naisiin kohdistuvan väkivallan lopettamiseksi

Suomen kansallinen väkivaltaobservatorio

Väkivalta-
observatorio

SISÄLTÖ

Johdanto: Loppu naisiin ja tyttöihin kohdistuvalle väkivallalle 2

60 ratkaisua naisiin kohdistuvan väkivallan lopettamiseksi 3

- Lainsäädännölliset keinot 4
- Väkivallan vastaisen työn rahoituksen, tietopohjan ja osaamisen vahvistaminen 5
- Turvakotien ja kriisipalvelujen turvaaminen 7
- Poliisin ja oikeuslaitoksen osaamisen ja käytäntöjen vahvistaminen 8
- Väkivaltaa ennaltaehkäisevä työ, kasvatus ja tekijöiden tukeminen väkivaltaisen käytöksen lopettamiseksi 9

Kärkitavoitteet 10

Liitteet:

Suomen kansallinen väkivaltaobservatorio: Näin toimenpiteet koottiin

Naismurhat Suomessa

Loppu naisiin ja tyttöihin kohdistuvalle väkivallalle

Naisiin ja tyttöihin kohdistuva väkivalta on vakava ihmisoikeusongelma. Suomi on Euroopan väkivaltaisimpien maiden joukossa: yli puolet naisista on kokenut henkistä tai fyysistä väkivaltaa parisuhteessa ja vuosittain noin kaksikymmentä naista saa surmansa heihin kohdistetun väkivallan seurauksena.

Suomen kansallinen väkivaltaobservatorio on asettanut tavoitteen: loppu naismurhille 2035 mennessä. Sen saavuttamiseksi ja naisiin kohdistuvan väkivallan torjumiseksi väkivaltaobservatorio on koonnut toimenpidepaketin päättäjille.

NAISMURHA

[Engl. Femicide, feminicide]

Suomen kansallinen väkivaltaobservatorio määrittelee naisiin ja tyttöihin kohdistuvat henkirikokset naismurhiksi. Naismurhat ovat naisiin kohdistuvan väkivallan äärimmäinen muoto.

Käsite kuvaa ilmiön vakavuutta ja rakenteellisuutta sekä tuo näkyväksi naisiin kohdistuvan väkivallan taustalla vaikuttavia sukupuolittuneita valtasuhteita, naisvihaa ja kontrollia.

Valtaosa naismurhista tapahtuu nykyisen tai entisen kumppanin tekemänä ja on usein pitkään jatkuneen lähisuhdeväkivallan päätös. Lähes aina tekijä on mies.

60 RATKAISUA

Naisiin kohdistuvan väkivallan lopettamiseksi

Väkivalta-
observatorio

Lainsäädännölliset keinot

1. Säädetään lähisuhdeväkivallan ehkäisytyön rakenteita selkeyttävä laki, joka velvoittaa hyvinvointialueet ja kunnat varmistamaan lähisuhdeväkivallan ehkäisy- ja tukipalvelujen toteutuminen yhdenvertaisesti kaikkialla Suomessa.
2. Kriminalisoidaan pakottava kontrolli.
3. Toimeenpannaan EU:n naisiin kohdistuvan väkivallan torjunnan direktiivin velvoitteet täysimääräisesti, kunnianhimoisesti ja aikataulussa.
4. Kriminalisoidaan maalittaminen ja vihapuhe.
5. Edistetään EU-lainsäädäntöä ja sen toimeenpanoa alustojen vastuun vahvistamisesta haitallisiin algoritmeihin ja verkon väkivaltaiseen sisältöön (ml. tekoälyllä tuotetut syväväärennökset) puuttumisen osalta. Kielletään tekoälyllä tuotettujen seksuaalissävytteisten syväväärennösten tekeminen levittämisen lisäksi.
6. Uudistetaan lähestymiskieltolainsäädäntö siten, että myös pitkäaikainen lähestymiskielto voidaan määrätä viipymättä viranomaispäätöksellä.
7. Säädetään rikoslakiin raskauttavat tekijät väkivallan toistuvuudesta, läheisestä suhteesta ja uhrin haavoittuvasta asemasta tuomiota koventaviksi tekijöiksi Istanbulin sopimuksen mukaisesti.
8. Arvioidaan rikoslain sukupuolivaikutukset kokonaisvaltaisesti ja uudistetaan lakia tunnistamaan paremmin naisiin kohdistuvan väkivallan eri muodot.
9. Vahvistetaan lapsen asemaa ja suojelua perheväkivaltatilanteissa, joissa lapsi altistuu väkivallalle.
10. Muutetaan huoltajuus- ja tapaamislainsäädäntöä siten, että väkivaltahistoria estää lähtökohtaisesti yhteishuoltajuuden.
11. Säädetään Ruotsin mallin mukainen velvoite käyttää riippumattomia ammattitulkkipalveluja viranomaisasioinnissa (tulkkilaki).
12. Sisällytetään ihmiskaupan uhrien auttaminen nykyistä vahvemmin osaksi hyvinvointialueiden väkivallan vastaista työtä ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän rinnalla.
13. Sisällytetään ihmiskauppa Barnahus-lain soveltamisalan piiriin (laki lapseen kohdistuneen seksuaali- ja pahoinpitelyrikoksen selvittämisen järjestämisestä).
14. Muutetaan ulkomaalaislakia ihmiskaupan uhrin oleskeluluvan saamisen kynnyksen laskemiseksi, jotta useampi uhri pääsisi heille tarkoitetun luvan piiriin.
15. Selvitetään ulkomaalaisten oikeuksia ja asemaa heikentävien lakimuutosten kokonaisvaikutukset ihmiskaupan uhreihin, ja tehdään korjaustoimia hyväksikäytön estämiseksi.

Väkivallan vastaisen työn rahoituksen, tietopohjan ja osaamisen vahvistaminen (osa 1)

16. Varmistetaan Istanbulin sopimuksen täysimääräinen toimeenpano GREVIOn suositusten mukaisesti ja osoitetaan toimeenpanolle erillinen, riittävä ja pysyvä rahoitus.
17. Uudistetaan tutkintorakenteita, jotta kaikkiin sote- ja pelastusalan, opettajien ja oikeustieteiden tutkintoihin sisältyy pakollinen lähisuhdeväkivallan ja naisiin kohdistuvan väkivallan koulutusosio.
18. Varmistetaan väkivallan uhreja ja tekijöitä virassaan kohtaavien ammattilaisten (mm. poliisit, sote-ala, syyttäjät, tuomarit, opettajat ja vankeinhoidon työntekijät) riittävä osaamistaso naisiin kohdistuvasta väkivallasta ja sen eri muodoista, tarvittaessa velvoittavalla täydennyskoulutuksella.
19. Turvataan väkivallan vastaista työtä tekevien järjestöjen pysyvä valtionrahoitus vähintään vuoden 2024 tasolle.
20. Tunnistetaan kansalaisjärjestöjen rooli väkivallan kokijoiden tukipalveluiden tuottajana ja varmistetaan, että palveluohjaamisesta vastuussa olevilla viranomaisilla on ajantasaiset tiedot saatavilla olevista tukipalveluista kaikkialla Suomessa.
21. Varmistetaan pitkäkestoisten väkivaltatyön avopalveluiden (mm. terapia ja muut tukipalvelut) rahoitus.
22. Toteutetaan rakenteellisia uudistuksia teknologiavälitteisen väkivallan ennaltaehkäisemiseksi mm. kehittämällä selkeät puuttumisen toimintamallit, vahvistamalla ammattilaisten osaamista ja lisäämällä helposti saavutettavaa tukea uhreille.
23. Tehostetaan seksuaaliseen häirintään ja ahdisteluun puuttumista myös ennaltaehkäisevästi kaikkialla yhteiskunnassa uhrikeskeistä lähestymistapaa noudattaen ja olemassa olevia toimintaohjeita kattavasti hyödyntäen ja edistetään tietoisuutta häirinnän kaikkien osapuolten oikeuksista ja velvollisuuksista.
24. Osoitetaan riittävät resurssit sukupuolittuneen väkivallan ja sen eri muotojen tutkimusta, tilastointia, datankeruuta ja selvitystyötä toteuttaville tahoille.
25. Perustetaan uudelleen THL:n tasa-arvotiedon keskus.

Väkivallan vastaisen työn rahoituksen, tietopohjan ja osaamisen vahvistaminen (osa 2)

26. Perustetaan pysyvä lähisuhdesurmien tutkimustoiminto, joka lisää tietopohjaa naismurhista ja niihin johtavista tekijöistä sekä mahdollistaa hälytysmerkkeihin reagoimisen ja niiden paremman tunnistamisen tulevaisuudessa.
27. Toteutetaan jatkotutkimusta miesten asenteista väkivaltaan ja tasa-arvoon liittyen.
28. Toteutetaan selvitys, jossa kartoitetaan eri vähemmistöryhmiin kuuluvien naisten ja tyttöjen (mm. seksuaalivähemmistöt, vammaiset, maahan muuttaneet) kokemuksia sukupuolistuneesta väkivallasta, risteävän ja moniperustaisen syrjinnän erityispiirteet huomioiden.
29. Varmistetaan ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelman jatko ja varataan sen toimeenpanoon tarvittavat resurssit.
30. Nimitetään valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen koordinaation tueksi pysyvä poikkihallinnollinen työryhmä.
31. Laaditaan sosiaali- ja terveydenhuoltohenkilöstölle koulutuskokonaisuus ja ohjeet lapsia ja nuoria koskevasta hyväksikäytöstä ja ihmiskaupasta.
32. Sisällytetään nuorisorikollisuutta koskeviin politiikkaohjelmiin ja toimenpiteisiin ihmiskauppanäkökulma.
33. Tehostetaan seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan tunnistamista.

Turvakotien ja kriisipalvelujen turvaaminen

34. Varmistetaan turvakotipaikkojen riittävyys lisäämällä turvakotipaikkojen määrää THL:n suositusten mukaisesti ja varmistetaan turvakotipaikkojen maantieteellinen kattavuus niin, että lähin turvakotipaikka ei ole kohtuuttoman välimatkan päässä turvakotipaikan tarvitsijan kotoa.
35. Varmistetaan, että esteettömiä turvakotipaikkoja on saatavilla kaikkialla Suomessa.
36. Lisätään erityisesti päihderiippuvaisille naisille suunnattuja turvakotipaikkoja kaikkialla Suomessa.
37. Varmistetaan saamelaisille turvalliset, saavutettavat ja kulttuurisesti huomioivat turvakotipalvelut erityisesti Pohjois-Suomessa.
38. Järjestetään turvakotijakson jälkeen tuettu asuminen kaikille sitä tarvitseville.
39. Varmistetaan ympärivuorokautisten matalan kynnyksen kriisipalveluiden toteutuminen asuinalueesta riippumatta, ml. järjestöjen tarjoamat valtakunnalliset ja paikalliset kriisi- ja tukipalvelut.
40. Lisätään seksuaaliväkivallan uhrien (SERI) tukikeskusten määrää siten, että palvelu on saatavilla ja saavutettavissa koko maassa.
41. Vahvistetaan ja kehitetään tukipalveluja ihmiskaupan uhreille.
42. Varmistetaan uhripalveluiden saavutettavuus ja kehitetään palveluja sellaisiksi, että haavoittuvassa asemassa olevat naiset ja lapset (erityisesti maahan muuttaneet ja vammaiset naiset ja lapset) pääsevät avun ja tuen piiriin.
43. Tuotetaan keskeiset tukipalveluiden tiedot saavutettavasti eri taustoista tuleville ihmisille (ml. selko- ja vähemmistökielillä).

Poliisin ja oikeuslaitoksen osaamisen ja käytäntöjen vahvistaminen

44. Järjestetään velvoittavia täydennyskoulutuksia sukupuolittuneen väkivallan eri muodoista ja erityispiirteistä poliisin, syyttäjälaitoksen ja tuomioistuinten henkilöstölle.
45. Velvoitetaan viranomaiset käyttämään yhtenäisiä riskinarviointimenetelmiä lähisuhde- ja perheväkivaltatapauksissa (esim. MARAK).
46. Perustetaan poliisiin erikoistuneet yksiköt lähisuhde- ja seksuaaliväkivallan tutkintaan kaikkialla Suomessa.
47. Vakinaistetaan poliisin valtakunnallinen ihmiskauppatutkintaryhmä.
48. Otetaan käyttöön määräajat lähestymiskieltohakemusten käsittelylle.
49. Otetaan käyttöön lähestymiskiellon sähköinen valvonta kaikissa korkean riskin tapauksissa.
50. Varmistetaan väkivallan uhrien sensitiivinen kohtaaminen kaikissa viranomaispalveluissa ja otetaan käyttöön yhtenäiset uhrilähtöiset toimintamallit lähisuhde- ja seksuaaliväkivallan oikeusprosesseissa.
51. Lisätään poliisin ja oikeuspalveluiden resursseja ja osaamista käsitellä ja tutkia teknologiavälitteistä naisiin kohdistuvaa väkivaltaa.
52. Edistetään asennemuutosta poliisissa ja oikeuslaitoksessa: naisiin kohdistuva väkivalta ja lähisuhdeväkivalta eivät ole yksityisasioita, vaan rikoksia.

Väkivaltaa ennaltaehkäisevä työ, kasvatus ja tekijöiden tukeminen väkivaltaisen käytöksen lopettamiseksi

53. Toteutetaan selvitys väkivallan tekijöiden kanssa tehtävän väkivallan ehkäisy- ja katkaisutyön tilasta Suomessa ja laaditaan löydösten pohjalta valtakunnallinen toimintaohjelma tekijätyön kehittämiseksi.

54. Velvoitetaan väkivallan tekijöitä kohtaavat viranomaiset ohjaamaan väkivallan tekijät väkivallan katkaisupalveluihin.

55. Laajennetaan valtakunnallisesti väkivallan tekijöille suunnattuja katkaisu- ja muutosohjelmia, myös ennaltaehkäisevästi.

56. Lisätään matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalveluja väkivallan ehkäisemiseksi.

57. Vahvistetaan seksuaalikasvatuksen asemaa ja suostumusperusteisuutta perusopetuksessa ja toisella asteella edistämällä kokonaisvaltaisen seksuaalikasvatuksen periaatteiden kirjaamista opetussuunnitelman perusteisiin. Myös opettajien ja muiden kasvattajien täydennyskoulutuksen saatavuus on turvattava.

58. Varmistetaan tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetuksen toteutuminen varhaiskasvatuksessa, peruskoulussa ja toisella asteella.

59. Toteutetaan ja tuetaan valtakunnallisia kampanjoita, jotka puuttuvat väkivaltaa oikeuttaviin ja tasa-arvoa vastustaviin asenteisiin.

60. Edistetään Puolustusvoimien roolia tasa-arvoisen ja turvallisen yhteiskunnan rakentajana mm. sisällyttämällä osaksi varusmies- ja siviilipalveluksen koulutuskokonaisuuksia tietoa naisiin kohdistuvasta väkivallasta Suomessa ja miesten roolista sen lopettamiseksi.

Kärkitavoitteet päättäjille:

NYT ON AIKA TOIMIA.

1. **Toimeenpankaa Istanbulin sopimus täysimääräisesti** ja osoittakaa sille erillinen, riittävä ja pysyvä rahoitus.

2. Säätäkää laki, joka velvoittaa hyvinvointialueet ja kunnat **toteuttamaan lähisuhdeväkivallan ehkäisytyö ja tukipalvelut yhdenvertaisesti** kaikkialla Suomessa.

3. Perustakaa pysyvä valtakunnallinen **lähisuhdesurmien tutkimustoiminto**, jonka tuottaman tiedon avulla naismurhien ennaltaehkäisy tehostuu.

4. **Kriminalisoikaa pakottava kontrolli.**

5. Panostakaa **väkivaltaa ylläpitävien asenteiden muuttamiseen** ja tukekaa väkivaltaisesta käytöksestä ja ajatusmalleista irtaantumista.

6. Väkivallan torjuminen tarvitsee **resursseja, ei leikkauksia**: palauttakaa väkivallan vastaista työtä tekevien järjestöjen pysyvä valtionrahoitus vähintään vuoden 2024 tasolle.

Väkivalta-
observatorio

LIITTEET

Näin toimenpiteet koottiin

- Suomen kansallinen väkivaltaobservatorio päätti syksyllä 2025 koota yhteen observatorion yhteiset väkivallan lopettamiseen tähtäävät toimenpiteet.
- Työtä koordinoi Naisjärjestöt yhteistyössä NYTKIS ry yhdessä väkivaltaobservatorion asiantuntijoista koostuvan työryhmän tuella.
  - Työryhmässä mukana olivat Tukinainen ry, Amnestyn Suomen osasto, Vihreät Naiset ry, Naisten Linja Suomessa ry.
  - Kysely jäsenjärjestöille vuodenvaihteessa 2025-2026, jonka vastaukset muodostivat toimenpidepaketin pohjan.
- Tavoitteena oli saada väkivallan ehkäisyyn liittyvät toimenpiteet erityisesti päättäjille suunnatuksi helposti lähestyttäväksi paketiksi, josta poimia kirjauksia hallitusohjelmaan.

Väkivalta-observatorio

Suomen kansallinen väkivaltaobservatorio

Suomen kansallinen väkivaltaobservatorio on kansalaisjärjestöjen, tutkijoiden ja yksityishenkilöiden muodostama verkosto naisiin kohdistuvaa väkivaltaa vastaan.

Observatorio seuraa lainsäädäntöä, ottaa kantaa ajankohtaiseen keskusteluun ja toimii naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisena asiantuntijana.

Väkivaltaobservatorio on osa European Women's Lobbyn EWL European Observatory against Violence against Women -verkostoa, joka toimii naisiin kohdistuvaa väkivaltaa vastaan.

Väkivaltaobservatorio perustettiin vuonna 2005, ja sitä koordinoi Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry.

Jäsenjärjestöt

African Care ry | Amnesty International Suomen osasto | Ensi- ja turvakotien liitto | Ihmisoikeusliitto | Kokoomuksen Naisten Liitto ry | Kristillisdemokraattiset Naiset ry | Lyömätön Linja Espoossa | Monika-Naiset liitto ry | MLL | Turvaverkko Helsinki | Naisasialiitto Unioni ry | Naisjärjestöjen Keskusliitto | Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry | Naisten Linja Suomessa ry | Exit ry | Sosialidemokraattiset Naiset | Suomen Keskustanaiset ry | Suomen Nuorten Naisten Kristillinen Yhdistys | Svenska Kvinnoförbundet r.f. | Vasemmistonaiset | Vihreät Naiset ry | Perussuomalaiset Naiset ry | Raiskauskriisikeskus Tukinainen

Naismurhat Suomessa

- Suomessa noin 20 naista kuolee henkirikoksen uhrina joka vuosi.
- Suomi on yksi Euroopan väkivaltaisimmista maista naisille, ja Suomessa tapahtuu naisiin kohdistuvia henkirikoksia väkilukuun suhteutettuna enemmän kuin muissa Pohjoismaissa. Suomessa useampi kuin joka toinen nainen on kokenut väkivaltaa tai väkivallalla uhkailua.
- Suomessa henkirikokset on saatu laskuun, lukuun ottamatta tilanteita, joissa uhri on nainen.
- Valtaosa naismurhista tapahtuu nykyisen tai entisen kumppanin tekemänä, ja on usein pitkään jatkuneen lähisuhdeväkivallan päätös.
- Kaikissa vuosina 2025 ja 2026 tapahtuneissa naismurhissa tiedossa olevat epäillyt tai tekijät ovat miehiä.
- Suomessa joka neljäs alle 35-vuotias mies uskoo, että nainen voi ansaita väkivallan. Kaikista miehistä näin ajattelee joka viides.

Väkivalta-
observatorio